(ג) וַיִּקָּהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה

אונקלוס

ג וְאִתְכְּנָשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַאֲמָרוּ לְהוֹן סַגִּי לְכוֹן אֲרֵי כָל כְּנִשְׁתָּא כֻּלְּהוֹן קַדִּישִׁין וּבֵינֵיהוֹן שַׁרְיָא שְׁכִנְתָּא דַייָ וּמָא דֵין

תו"א כי כל העדה כלם קדושים שם קט:

רש"י

(ג) רב לכם. הרבה יותר מדאי[ח] לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים

עיקר שפתי חכמים

ח ורב לכם בכאן לא יתפרש די לכם וכמו רב לך, בדברים (ג' כ"ו) אבל מל' הרבה גדולה לקחתם לעצמכם ולא הנחתם כלום לאחרים:

לקוטי הלכות

וְנִכְלָל בְּשֵׁם ה'. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחוֹ לְהַעֲלוֹת הַטּוֹב שֶׁבְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְכָלְלוֹ בְּשֵׁם ה', כִּי כְּלַל יִשְׂרָאֵל כָּל מִי שֶׁעֲדַיִן שֵׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא עֲדַיִן יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה אֲחִיזָה וּכְלָלִיּוּת בְּשֵׁם ה' מֵאַחַר שֶׁנִּקְרָא עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם כְּלוּלִים בִּשְׁמָא דְמַלְכָּא, כִּי שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ נִקְרָא עָלֵינוּ ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל, אֲבָל עִקַּר הַכְּלָלִיּוּת עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁכְּבָר הִשְׁלִים שְׁמוֹ בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת. וְכָל מִי שֶׁנִּקְרָא עַל שֵׁם הַצַּדִּיק הוּא נִכְלָל בּוֹ וְעַל־יְדֵי זֶה הוּא נִכְלָל בְּשֵׁם ה', אֲבָל הַחוֹלֵק עַל הַצַּדִּיק כְּחוֹלֵק עַל הַשְּׁכִינָה, כִּי חוֹלֵק עַצְמוֹ מִשֵּׁם ה', כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִכָּלֵל בְּשֵׁם ה' כִּי אִם עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק שֶׁהִשְׁלִים מַעֲשָׂיו בְּתַכְלִית הַקְּדֻשָּׁה וְהַשְּׁלֵמוּת שֶׁהוּא נִכְלָל בֶּאֱמֶת בִּשְׁלֵמוּת בְּשֵׁם ה' וְעַל יָדוֹ יְכוֹלִין הַכֹּל לְהִכָּלֵל בְּשֵׁם ה'. וְזֶהוּ בְּחִינַת פְּגַם הָעָצוּם שֶׁל מַחֲלֹקֶת קֹרַח שֶׁחָלַק עַצְמוֹ מֵה' יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי שֶׁחָלַק עַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בִּבְחִינַת וַיִּקַּח קֹרַח: וְאִתְפְּלֵיג קֹרַח. שֶׁחָלַק עַצְמוֹ וַעֲדָתוֹ מִשֵּׁם ה' עַל־יְדֵי שֶׁחָלַק עַל מֹשֶׁה וְאָמַר שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יוֹדֵעַ שֵׁם ה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: כִּי כָל הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וְכוּ'. שֶׁאָמַר שֶׁשֵּׁם ה' הוּא בְּתוֹךְ כָּל הָעֵדָה. וְהָאֱמֶת הוּא כֵּן, אֲבָל עִוֵּת וּפָשַׁע מְאֹד בְּמָה שֶׁרָצָה לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ וְאֶת יִשְׂרָאֵל כְּאִלּוּ שֵׁם ה' בְּתוֹךְ יִשְׂרָאֵל בְּלִי הַצַּדִּיק מֹשֶׁה רַבָּם, כִּי הָאֱמֶת שֶׁה' יִתְבָּרַךְ בְּתוֹךְ יִשְׂרָאֵל אֲבָל הַכֹּל עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. אֲבָל תֵּכֶף כְּשֶׁחוֹלֵק עַל מֹשֶׁה, שֶׁהוּא הָרַב הָאֱמֶת, הֲרֵי עוֹקֵר עַצְמוֹ וְאֶת הַשּׁוֹמְעִים לְמַחֲלָקְתּוֹ מִשֵּׁם ה', כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִכָּלֵל בְּשֵׁם ה' כִּי אִם עַל־יְדֵי הָרַב הָאֱמֶת וְכַנַּ"ל. וְזֶה שֶׁקָּרָא הַכָּתוּב אֶת עֲדַת קֹרַח 'אַנְשֵׁי שֵׁם', כִּי זֶה הָיָה עִקַּר הַפְּגָם שֶׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת לְעַצְמָן שֵׁם לַחֲלֹק עַצְמָן מִמֹּשֶׁה מֵחֲמַת גַּסּוּתָם שֶׁרָצוּ שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם שֵׁם וְכָבוֹד וּפִרְסוּם. וְעַל־כֵּן עִקַּר הַהִתְקָרְבוּת לַה' יִתְבָּרַךְ הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת בִּטּוּל הַגֵּאוּת וְהַכָּבוֹד שֶׁהֵם בְּחִינַת שֵׁם וּלְבַטֵּל עַצְמוֹ וּכְבוֹדוֹ וּשְׁמוֹ נֶגֶד שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ כִּי עֲנָוָה גְּדוֹלָה מִכֻּלָּם. וְכֵן אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב לְהַצַּדִּיק וְהָרַב הָאֱמֶת כִּי אִם עַל־יְדֵי שֶׁמְּבַטֵּל שְׁמוֹ וּכְבוֹדוֹ בְּתַכְלִית הַבִּטּוּל וְאָז יִזְכֶּה לְהִכָּלֵל בְּשֵׁם הַצַּדִּיק וְעַל־יְדֵי זֶה הוּא נִכְלָל בְּשֵׁם ה'. וְעָלָיו נֶאֱמַר: וְהָיָה כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁם ה' יִמָּלֵט וְכוּ' וּבַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר ה' קֹרֵא. (הלכות שבועות - הלכה ב', אות כ')

(ג) כֻּלָּם קְדֹשִׁים וכו' וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ. – כָּל הַטָּעוּת שֶׁל קֹרַח הָיָה שֶׁמֵּחֲמַת גַּסּוּתוֹ

וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהַל יְהוָה: (ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו:

אונקלוס

אַתּוּן מִתְרַבְרְבִין עַל קְהָלָא דַייָ: ד וּשְׁמַע מֹשֶׁה וּנְפַל עַל אַפּוֹהִי:

תו"א וישמע משה שם קי.

בעל הטורים

(ד) וישמע משה. בגימטריא מלמד כי חשדוהו באשה:

רש"י

בסיני[ט] מפי הגבורה (תנחומא ד): ומדוע תתנשאו. אם לקחת אתה מלכות, לא היה לך לברר לאחיך כהונה[י], לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי ה' אלהיך, כל העדה שמעו: (ד) ויפל על פניו. מפני המחלוקת[כ], שכבר זה בידם סרחון רביעי, חטאו בעגל ויחל משה (שמות לב,

עיקר שפתי חכמים

ט ר"ל שני הדברים ששמעו מה' אנכי ולא יהיה. ולכך סמוך להם ובתוכם ה': י פי' ולכן מגיע לך היתרון להיות מלך כיון ששמעת אתה שאר הדברות מפי הגבורה. למה לקחת לאחיך הכהונה וזהו ומדוע תתנשאו בל"ר פי' משה וגם אהרן: כ דאף שלעיל בפ' המרגלים כתיב ג"כ ויפלו משהואהרן וגו'. שם נפלו להתפלל אבל כאן דכתיב וידבר אל קרח וגו' משמע שדבר עמהם בשעת נפילתו א"כ למה נפל אלא מפני המחלוקת:

לקוטי הלכות

נִדְמֶה לוֹ שֶׁהַכֹּל שָׁוִין וְלֹא רָצָה לְהַאֲמִין שֶׁגַּם הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים צְרִיכִין מִלְחָמָה גְּדוֹלָה עִם הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁהוּא בְּחִינַת דִּינִים, וְאָמַר שֶׁמִּי שֶׁזּוֹכֶה לְמַעֲלַת הַגְּדוֹלִים שׁוּב אֵין צָרִיךְ מִלְחָמָה כְּלָל, וְאִם כֵּן הַכֹּל שָׁוִין וְאֵין חִלּוּק בֵּין מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבֵין שְׁאָר הַגְּדוֹלִים, וּבִפְרָט שֶׁאָז הָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲלָה גְּבֹהָה מְאֹד, כִּי זָכוּ כֻּלָּם לְהַשָּׂגַת נְבוּאַת פָּנִים בְּפָנִים. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר: רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קְהַל ה'. שֶׁהִקְשָׁה מַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ וְכוּ' מֵאַחַר שֶׁכֻּלָּם קְדוֹשִׁים וְכֻלָּם שָׁמְעוּ בְּסִינַי מִפִּי הַגְּבוּרָה, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל, הַיְנוּ שֶׁכֻּלָּם בְּמַעֲלָה גְּבֹהָה וְנִתְבַּטֵּל מֵהֶם הַיֵּצֶר הָרָע, כִּי פָּסְקָה זֻהֲמָתָן וְזָכוּ לִנְבוּאַת פָּנִים בְּפָנִים לִשְׁמֹעַ מִסִּינַי מִפִּי הַגְּבוּרָה אָנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לְךָ. וְאִם כֵּן מַה מַּעֲלַתְכֶם שֶׁל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן גָּבֹהַּ יוֹתֵר מִכֻּלָּם, כִּי אֵיךְ שַׁיָּךְ עוֹד מַעֲלָה יְתֵרָה מֵאַחַר שֶׁכְּבָר פָּסְקָה זֻהֲמָתָן וּבָטֵל מֵהֶם הַיֵּצֶר הָרָע וְכֻלָּם קְדוֹשִׁים. אֲבָל בֶּאֱמֶת כָּל זֶה טָעָה מֵחֲמַת גַּסּוּתוֹ, כִּי בֶּאֱמֶת אַף־עַל־פִּי שֶׁפָּסְקָה זֻהֲמָתָן עֲדַיִן הָיוּ צְרִיכִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִלְחָמָה גְּדוֹלָה עִם הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְאָךְ הַקָּדוֹשׁ בְּחִינַת גְּבוּרוֹת וְדִינִים. וְעַל־כֵּן בֶּאֱמֶת כַּמָּה נִכְשְׁלוּ אַחַר כָּךְ בְּחֵטְא הָעֵגֶל וּמְרַגְּלִים. וַאֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁלֹּא נִכְשְׁלוּ אֲבָל עֲדַיִן יֵשׁ עֲלֵיהֶם מִלְחָמוֹת בִּבְחִינָה הַנַּ"ל. וּמֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עֲדַיִן מִלְחָמוֹת בְּוַדַּאי אֵין כֻּלָּם שָׁוִים וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם מַדְרֵגוֹת בְּלִי שִׁעוּר, כִּי כָּל אֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁזּוֹכֶה לְשַׁבֵּר הַיֵּצֶר הָרָע הַגָּבֹהַּ שֶׁלּוֹ, דְּהַיְנוּ לְהַמְתִּיק הַדִּין כְּמוֹ כֵן זוֹכֶה לְאֵיזֶה דַּרְגָּא. וְעַל־כֵּן בְּוַדַּאי אֵין לְהַעֲרִיךְ וּלְהִדָּמוֹת שְׁאָר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַף־עַל־פִּי שֶׁכֻּלָּם קְדוֹשִׁים, כְּנֶגֶד רַגְלֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, וַאֲפִלּוּ גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל הָאֲמִתִּיִּים אֵין לָהֶם לְהַשְׁווֹת עַצְמָן לְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן שֶׁזָּכוּ לְמַה שֶּׁזָּכוּ. וְקֹרַח פָּגַם בָּזֶה וְאָמַר: כִּי כָל הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קְהַל ה'. וּמֵאַחַר שֶׁכָּפַר בְּמַעֲלַת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, כָּפַר בְּכָל הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה עַל יָדָם עַד שֶׁנֶּאֶבְדוּ הוּא וְכָל עֲדָתוֹ, וְהַכֹּל עַל־יְדֵי הִתְגָּרוּת הַדִּינִים שֶׁמֵּהֶם עִקַּר כָּל הַיְּצָרִין רָעִים מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף. (יורה דעה - הלכות שילוח הקן ד', אות ט')

וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ – כָּל־אָדָם, אֵיךְ שֶׁהוּא, צָרִיךְ לִזָּהֵר עַל־כָּל־פָּנִים מֵחָכְמוֹת, שֶׁלֹּא יִהְיֶה